

“SORMAK YA DA SORMAMAK”: YÖNETİM VE ORGANİZASYON ALANINDA İLGİNÇ KURAMSAL KATKI ARAYIŞI VE ARAŞTIRMA SORUSUNUN ROLÜ*

Yrd. Doç. Dr. Ozan Ağlargoç
Anadolu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Öz

Bu çalışmanın amacı ilginç kuramsal katkı sağlama potansiyeli açısından araştırma sorusunun önemini vurgulamak ve bu potansiyele sahip araştırma sorularının nasıl geliştirilebileceğine ilişkin kavramsal düzeyde öneriler sunmaktır. Yürütülen araştırmalar alanyazına dayalı olarak araştırma sorusu geliştirme girişimlerinde yaygın olarak kullanılan geleneksel yöntemlerin ilginç kuramsal katkı sağlama konusundaki yetersizliği noktasında birleşmekte ve araştırma sorusu geliştirme konusunda daha yenilikçi yaklaşımlara olan ihtiyaca dikkat çekmektedir. Bu çalışma kapsamında araştırma sorusu geliştirme konusunda geleneksel baskın yaklaşım olarak kabul edilen dolgu yaklaşımının yol açtığı açmazdan hareketle daha yenilikçi olduğu düşünülen sorunsallaştırma yaklaşımı ilginç kuramsal katkı sağlama konusunda alternatif bir yol olarak önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kuramsal Katkı, Araştırma Sorusu, Dolgu Yaklaşımı, Sorunsallaştırma Yaklaşımı, Yönetim ve Organizasyon

“To ask, or not to ask...”: In Search of Interesting Theoretical Contribution in the Field of Management and Organization Studies and the Role of Research Question

Abstract

The purpose of this paper is to underscore the potential importance of research question for providing interesting theoretical contribution and confer guidance on how research questions having that potential can be developed. Recent studies agreed upon the fact that prevalent methods used for developing research questions are failing to provide interesting theoretical contribution and called for the need on more innovative approaches. Embarking from the dilemma caused by gap-spotting -traditional research question development approach- problematization which is said to be more innovative, is offered as an alternative way for developing research questions for providing interesting theoretical contribution.

Keywords: Research Question, Theoretical Contribution, Gap-Spotting Approach, Problematization Approach, Management and Organization Studies

* Makale geliş tarihi: 11.03.2015
Makale kabul tarihi: 24.12.2015

“Sormak ya da Sormamak”: Yönetim ve Organizasyon Alanında İlginç Kuramsal Katkı Arayışı ve Araştırma Sorusunun Rolü

Giriş

Sosyal Bilimler alanında ilginç ve yenilikçi fikirlerin kıtlığı yoğun bir şekilde hissedilmektedir (Alvesson ve Sandberg, 2013: VII). Bu kıtlığın önemli bir nedeni araştırma sorularının tekdüzeleşmesi ve soruların merak uyandırma yetisini kaybetmesi olabilir. Tüm araştırma girişimleri araştırma sorusuyla başlar. Araştırma sorusu araştırma süreci, sürecin bileşenleri ve sürecin çıktıları üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir (Maxwell, 2012: 5).

Sosyal bilimlerin bir alt disiplini olarak yönetim ve organizasyon alanında da daha kapsamlı ve etkili araştırma sorularına ilişkin arayış oldukça yoğundur (Rynes, 2006a; Rynes, 2006b; Rynes ve Shapiro, 2005). Etkili araştırma sorusu geliştirilme(me)si araştırma girişimlerinin kuramsal katkı¹ potansiyeli üzerinde güçlü bir belirleyicidir. Akademik çalışmaların temel hedefi olan kuramsal katkı araştırmaya ilişkin görgül bulguların dikkatli bir şekilde sunumundan veya var olan bilginin geçerliliğinin teyit edilmesinden daha öte çağrışımlar içermektedir. Tüm kuramsal katkı çabaları dikkatli bir şekilde geliştirilmiş araştırma soru/sorularının varlığını gerektirmektedir. Bir başka ifadeyle, araştırma sorusunun geliştirilerek ifade edilmesi araştırma sürecinin belki de en kilit konusudur. Soru sormadan herhangi bir konu üzerindeki bilgi birikimimizi geliştirmemiz pek olanaklı değildir. Hatta bazen etkili ve doğru sorulmuş araştırma sorusu cevabın kendisinden daha önemli hale gelebilir. Soru, araştırma konusunun daha derinlemesine irdelenmesine sebep olur, düşünömselliği (reflexivity) teşvik eder ve entelektüel faaliyetleri

1 Kuramsal katkı kavramı İngilizce'deki *theoretical contribution* kavramını ifade etmektedir. Kavramın Temellendirilmiş Kuram (Grounded Theory) ile farklılığına vurgu yapmak üzere bu uyarıda bulunmaktadır. Her ne kadar benzer sosyo-kültürel güçlerin (bkz. Charmaz, 2006: 4-9) etkisiyle ortaya atılan atılmış olsalar da, Temellendirilmiş Kuram'da amaç araştırılan konuyu açıklayan bir kuram ortaya koymak şeklinde iken, sorunsallaştırma var olan kuramların tam ve net olarak anlaşılması ile altlarında yatan varsayımların sorgulanarak ilginç kuramsal katkı sağlanmasını amaçlamaktadır. Temellendirilmiş Kuram'ın müstakil bir araştırma yöntemidir. Sorunsallaştırma ise araştırma sorusu geliştirmeye ilişkin alternatif bir yollardan sadece birisidir.

tetikler. Fakat etkili araştırma soruları kendiliğinden ortaya çıkmaz, araştırma sorularının yapılandırılması, geliştirilmesi ve ifade edilmesi gerekir (Alvesson ve Sandberg, 2013: 1).

Bu makalede geleneksel araştırma sorusu geliştirme yöntemlerine kıyasla daha yaratıcı sonuçlar vereceği iddia edilen *sorunsallaştırma* yaklaşımı üzerinde durularak, özelde yönetim ve organizasyon genelde ise sosyal bilimlerin tüm alanlarındaki araştırma sorusu geliştirme çabalarına katkı sağlanması öngörülmektedir. Makale kapsamında girilen tartışmanın iki açıdan katkı sağlaması beklenmektedir. İlk olarak makale aracılığıyla yönetim ve organizasyon alanındaki yönetimi/evrenselci geleneğin etkisiyle doğduğu, yöntemsel tekdüzelik ve yetersizlikle pekiştiği iddia edilen (Özen, 2001) *törenselleştirme* (Özen, 2002) açmazına araştırma sorusu bağlamında bir çıkış yolu önerilmektedir. İkinci ve bence daha önemli katkı ise yönetim ve organizasyon alanında yaygın akademik kimlik olarak betimlenen *doğal danışman/örgüt mühendisi/teknisyen* (Berkman, 1987; Üsdiken ve Pasadeos, 1992; Üsdiken ve Pasadeos, 1993) gibi roller yerine, yönetime/yönetimciliğe (Locke ve Spender, 2011) karşı, örgütün yanında (Parker, 2002) bir konumlanmanın da varlığına ilişkin farkındalık yaratılmasıdır.

Makalenin başlığını *Hamlet* tamamlasaydı, şüphesiz "...işte bütün mesele bu!" diyerek devam ederdi. Fakat ilginç kuramsal katkı arayışında araştırma sorusunun rolünün yönetim ve organizasyon alanı açısından sorunsallaştırıldığı bu çalışma da, ilginç kuramsal katkı ile araştırma sorusu arasında *tek yönlü, tam ve doğrusal* bir ilişki kurulduğu düşünülmemelidir. Bu makalede araştırma sorusu, araştırmacıları ilginç kuramsal katkıya götüren etkenlerden sadece birisi olarak değerlendirilmekte, araştırma sorusunun tasarlanmasına ilişkin geleneksel anlayışa değinilmekte, geleneksel anlayışı akademiye dayatan kurumsal güçlerden hakemler ve editörler ile sıralamalar ve listelerden söz edilmektedir. Bu çalışmada ilginç kuramsal katkı; toplumsal meseleleri dert edinerek dikkat çeken, merak uyandıran ve değişimi harekete geçirme potansiyeli olan bilgi birikimi şeklinde nitelendirilmiştir. Makale kapsamında ilginçliğin sosyolojisi ile araştırma sorusu tasarımı konusu ilişkilendirilecek, varsayımları sorgulayarak araştırma sorusu geliştirmenin kuramsal katkının ilginçliği açısından önemi vurgulanacaktır.

Makale kapsamında öncelikle araştırma sorusu ve kuramsal katkı konuları üzerinde durulacak, daha sonra, makale araştırma sorularının geliştirilmesine ilişkin sorunsallaştırma yaklaşımının daha geleneksel yaklaşımlarla kıyaslanarak detaylı olarak betimlenmesi ve yönetim/organizasyon alanındaki araştırma sorusu geliştirme çabalarına yönelik çeşitli önerilerin sunulmasıyla son bulacaktır. Çalışma yönetim ve organizasyon alanına ilişkin bulgu ve yorumlardan hareketle hazırlanmış olsa da araştırma

sorusu geliştirme konusunda sosyal bilimler alanının geneline yönelik çıkarımları olanaklı kılacağı düşünülmektedir.

1. Araştırma Sorusu Nedir?

Araştırma sürecinin sonuçları akademik yayınlarla ifade edilir. Sosyal bilimler alanında bu tür yayınların sıklığından uzak, sosyal bilimcinin kendi varlığının bilincinde olduğu, çalıştığı olguları tamamen bağlamın zaman ve mekân boyutlarından soyutlayarak belli değişkenlere indirgeme çabası içine girmediği eserler olması beklenir (Alvesson ve Gabriel, 2013: 256). Bu tür eserlerin sosyal bilimlerin toplumsal düzeyde etki yapma potansiyeli güçlendireceği unutulmamalıdır (Flyvbjerg, 2001: 166).

Araştırma sorusu araştırma girişiminin kapsamının ve yönünün net bir şekilde belirlenmesini sağlar (Walliman, 2006: 32). Akademik çalışmalarının en önemli amaçlarından birisinin ilgili alana ilginç ve etkileyici kuramsal katkı sağlamak olduğu düşünüldüğünde, ilginç ve etkileyici kuramsal katkının temel girdisinin araştırma sorusu olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Araştırma sorusunun akademik çalışmalar üzerindeki güçlü etkisi kabul ediliyor olsa da etkili araştırma sorularının nasıl geliştirileceği konusunun üzerinde çok yoğun bir şekilde durulmaması dikkat çekici bir eksikliklerdir.

Araştırma sorusunun geliştirilmesi konusunda çeşitli kaynaklar yön gösterici olabilir. Araştırmacının ilgi alanı, kuram veya alanyazın özellikle üzerinde durulan araştırma sorusu geliştirme kaynakları arasındadır (Bryman, 2008: 69-73). Alvesson ve Sandberg (2013) gerek nicel gerekse de nitel araştırma yaklaşımları kapsamında araştırma sorularının daha çok alanyazına dayalı olarak geliştirildiğini ileri sürmekte ve zamanla bu sürece ilişkin tek yönlü bir bakış açısının baskın hale geldiğini belirtmektedir. Akademik çalışmalar kapsamında araştırma soruları geliştirilirken en çok tercih edilen yöntem *dolgulama*² yaklaşımıdır. Dolgulama yaklaşımının yoğun bir şekilde kullanımının ilginç ve etkileyici kuramsal katkı sağlama açısından sınırlı bir etkiye sahip olduğu ileri sürülmekte ve alternatif bir yöntem olarak *sorunsallaştırma* yaklaşımının kullanılması önerilmektedir. Sosyal bilimlerde etkili kuramsal katkının var olan bilgi birikiminin temelinde yatan varsayımları

2 İngilizce'deki gap-spotting kavramını karşılamak üzere kullandığımız dolgulama yaklaşımı ilk anda yadırganabilir. Genel anlamı itibariyle gap-spotting alanyazındaki bir boşluğun işaretlenmesi şeklinde düşünülebilir. Fakat gap-spotting kavramından hareketle aslında alanyazındaki boşluğun gösterilmesi/yaratılması ve araştırma sonuçları itibariyle bu boşluğun doldurulması kastedilmektedir. Bu açıdan dolgulama yaklaşımı; eylemin bütününe ilişkin bir niteleme olarak ele alınmalıdır.

teyit etmek yerine daha önceden ortaya konmamış ilişkileri ve bağlantıları keşfetmekten geçtiği (Weick, 1989: 524) hatırlanırsa, sorunsallaştırma yaklaşımının önemi kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Geliştirilen araştırma sorularının kuramsal katkı sağlama potansiyeli üzerindeki etkisi alana ilişkin önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Örneğin yönetim ve organizasyon alanında akademik kariyer yapma yolunu seçen genç akademisyenler kendileri için önemli olduğuna inandıkları soruların cevabını aramakta, bu işe *sadece* danışmanları veya diğer önemli akademik aktörler tarafından tanımlanmış alanyazındaki bir boşluğu doldurmak için girmemektedirler (Adler ve Hansen, 2012: 132). Fakat aslında dolgulama yaklaşımında yapılan iş var olan çalışmalarını yeniden yorumlamak, metinler arası ilişkileri şekillendirmek, kuramsal boşluk yaratmak ve kendi bakış açısını savunmak şeklindedir (Locke ve Golden-Biddle, 1997: 1057).

Courpasson (2013: 1243)'a göre yönetim ve organizasyon alanı etki düzeyi düşük akademisyenlik çabalarıyla dolmuştur. Daha tutkulu, bir başka ifadeyle bireysel olarak anlamlı ve aynı zamanda toplumsal olarak önemli olan konulara ilişkin araştırma girişimlerine ihtiyaç vardır. Akademik geleneklerin çoğu mücadeleden yana olmalarına rağmen günümüzde akademisyenlik gözlem ve gözlenen sonuçların raporlaştırılması işine indirgenmekte, tutkusuz nesnellik adeta övülesi bir hal almaktadır (Adler ve Hansen, 2012: 128). Bu durum akademik eserlerde yazarların seslerini kesmeleri, edilgen bir dil kullanmaları veya birinci şahıs kullanırlarsa bunu çok fazla *kişiselleştirmemeleri*³ şeklindeki önerilerle de pekiştirilmektedir. Fakat ilginç ve etkili kuramsal katkıya giden yol alanyazındaki boşlukları doldurmaktan değil, dünyaya ilişkin sorunlara cevap aramaktan geçer (Kilduff, 2006: 252). Bu arayış yönetim ve organizasyon alanında çalışan akademisyenleri hem Almanların dediği gibi *fachidioten*⁴ olma tehlikesinden kurtaracak (Alvesson ve Sandberg, 2014: 968) hem de Pfeffer (2007)'in uygulamaya dönük çıktı potansiyelinin düşüklüğü nedeniyle alana yönelttiği eleştirilere cevap teşkil edecektir.

3 Her ne kadar kişiselleştirmemenin düzeyi üzerinde durulmasa da ifade *Yönetim Araştırmaları Dergisi'nin* yazarlara not bölümünün dile ilişkin açıklamalar kısmında yer almaktadır (<http://yad.baskent.edu.tr/not.htm#Dil> - Erişim Tarihi: 10.10.2014). Kuramsal katkının ifade edilişindeki düşünümsellik kuramı mantıksal bağlam içerisine tam olarak yerleştirilmesini sağlamaktadır (Davis, 1999: 264). Kişiselleştirilemeyen savunulması sorunlara yol açabilir. Kaldı ki, aynı dergide yer alan bir makalesinde Özen (2002)'nin "...aynı uğraşı alanı içindeki insanlarla...dertleşmek olarak gördüğüm bu çalışmada, mümkün olduğunca biçimsel olmayan bir dil kullanmaya çalışacağım" şeklindeki ifadesi oldukça dikkat çekicidir.

4 Tek boyutlu uzmanlaşmanın aşırılışmış halinin ifade etmek için kullanılmaktadır.

2. Yönetim ve Organizasyon Alanında Kuramsal Katkı ve İlginçlik

Türkiye'nin yönetim ve organizasyon alanındaki akademik çıktısı uygulama yönelimli, görgül olmayan, bağlamdan uzak tercüme çabaları şeklinde betimlenmektedir⁵ (Üsdiken ve Wasti, 2009). Türkiye'nin durumu çevrede olmanın verdiği bir tür geri kalmışlık olarak düşünülse de kuramsal katkı konusunda durum merkez olarak nitelendirilen bağlam için de pek iç açıcı değildir. *Academy of Management Review* (2011)'in kuram geliştirme konulu özel sayısında Suddaby vd. (2011: 236) yönetim ve organizasyon alanında yeni kuramlara ilişkin kıtlığa vurgu yapmakta ve geçmişte (1960-1970) ortaya konmuş kuramlara dayalı olarak çalışma yönündeki eğilimin özel sayının esin kaynağı olduğunu belirtmektedir. Özel sayının geneline yönelik değerlendirmelerinde eserlerin öncelikle çağdaş örgüt kuramlarına ilişkin bir eleştiri olduğu belirtilmekte ve alanın kuram geliştirme konusundaki geri kalmışlığına vurgu yapılmaktadır (Suddaby vd., 2011: 236).

Bu noktada, kuramsal katkı konusunda acaba Daft ve Lewin (1990: 1)'in önemle üzerinde durdukları, yönetim ve organizasyon alanında yürütülen akademik çabaların, “toplumsal düzeydeki sorunlar karşısında duyarsızlaş(tırıl)ma tehlikesi gerçek mi oldu?” sorusu akla gelebilir. Acaba yönetim ve organizasyon alanındaki doğa bilimlerine öykünen bilim yapma anlayışının etkisi⁶ ve bu etki sonucunda kanıksanan, öznenin zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde incelenmesi geleneği alandaki akademisyenlerin olguları bağlamla ilişkilendirme, bir başka ifadeyle tikel bakabilme, yetilerini mi köreltti (Sanberg ve Tsoukas, 2011)? O zaman, belki de esas sorulması

5 Değerlendirme 1970 - 1999 dönemi için yapılmıştır. Çalışmanın veri seti iki alt grupta toplanmaktadır. Birinci grupta Türkiye’de söz konusu dönemde yayın hayatına aralıksız olarak devam eden ve işletmecilik konularını kapsama alanına alan dört akademik dergi (*Amme İdaresi Dergisi*, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi* ve *ODTÜ Gelişme Dergisi*) belirlenmiştir. Bu dergilerde yayımlanmış ve yönetim/organizasyon alanında olduğuna, uzman görüşü alınarak, karar verilen 467 makaleden 100 tanesi rassal olarak seçilmiş, bu seçim sonunda üniversite bağlantılı olmayan yazarlarca kaleme alınmış eserler elenmiştir. Kalan 86 makale araştırmanın veri setinin ilk grubunu oluşturmuştur. Çalışmanın veri setini oluşturan ikinci grupta ise söz konusu dönemde SSCI’te taranan ve yazarlarından en az birisi Türkiye’de faaliyet gösteren üniversitelerde görevli olan akademisyenlerce kaleme alınan eserlere odaklanılmıştır. İkinci grupta toplam 17 makale incelenmiştir.

6 Yöntemsel hegemonya ve monotonluğun bilimsel gelişme üzerinde etkisine ilişkin daha detaylı bir tartışma Feyerabend (1975/2010)’da yer almaktadır.

gereken soru, “kuram var da (bkz. Koontz, 1961; 1980), örgüt nerede kaldı (Suddaby vd., 2011: 239)?” şeklinde ifade edilebilir.

Kullanıma hazır sorular, oldukça yoğun araştırılmış alanlar, moda olan düşünce tarzları yönetim ve organizasyon alanını tekdüzeleştirilmiş olabilir (Stepherd ve Sutcliffe, 2011: 363). Ayrıca akademik normlara uyum süreci araştırmacıları geniş, dağınık, karmaşık, tartışmalı toplumsal konular yerine *yapılabilirliği* olan pragmatik araştırma soruları sormaya yönelttiği de doğrudur (Adler ve Hansen, 2012: 132). Sonuçta ortaya konan *dar alanda kısa paslaşmalar* şeklinde yürütülen araştırma çabalarının yenilikçi, farklı, ilginç, ufuk açıcı ve etkileyici kuramsal katkı sağlama olasılığı oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. O halde alanın ilginç kuramsal katkı sağlama amacından hareketle geliştirilecek araştırma sorularına olan ihtiyacı oldukça açıktır.

Akademisyenlerin tümü araştırmalarıyla alana yönelik ilginç ve etkileyici olarak nitelendirilen kuramsal katkı ortaya koymak isterler. Fakat her kuramsal katkı aynı zamanda ilginç ve etkileyici olmayabilir. Sorular ve soru sorma işi bazı durumlarda sıkıcı da olsa ortaya konan kuramsal katkının ilginçliğinin gözetilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle öncelikle kuram kavramı açıklanmalı daha sonra bir kuramı veya kuramsal katkıyı ilginç ve etkili kılan etkenler üzerinde durularak araştırma sorusuyla ilişkilendirilmelidir.

2.1. Kuram ve Kuramsal Katkı

Kuramın ne olduğuna ilişkin tam ve net bir cevap verebilmek oldukça güçtür. Corley ve Gioia (2011: 12)’ya göre kuram belli bir olgunun nasıl ve niçin olduğunu betimleyen kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri kapsayan bilgi birikimidir. O zaman kuramsal katkı da bizi söz konusu olguya ilişkin daha gelişkin bir anlayış düzeyine götüren katkı olarak düşünülebilir. Bacharach (1989: 496) ise kuramı belli varsayımlar ve kısıtlar altında kavramlar arasındaki ilişkileri betimleyen bir cümle olarak tanımlamaktadır. Kuram karmaşık görgül dünyayı organize etmek için kullanılan dile dayalı bir araçtır. Bir başka ifadeyle, kuram, kavramlarla organize ettiği görgül dünyanın anlamını net bir şekilde iletmeyi amaçlar.

Kurama ilişkin açıklamalarda kavramın *teknik* ve *genel* olmak üzere birbiriyle karıştırılan fakat aslında birbirine zıt olan iki farklı anlama geldiği belirtilmektedir. Genel anlamda kuram; gerçeğin bilgisini ortaya koyan fikir, önerme ve açıklama şeklinde ifade edilmektedir. Bir başka deyişle, kuram ve gerçeğin bilgisi genel anlamda eşdeğer görülmekte ve kuramın olması gerekeni net bir şekilde ortaya koyduğuna vurgu yapılmaktadır. Kavram, teknik açıdan birbiriyle ilişkili fikirler ve önermelerden meydana gelen durumsal bilgi birikimi şeklinde ifade edilmektedir (Miller ve Brewer, 2003: 324). Gerek genel gerekse de teknik tanımlar incelendiğinde kuramın temel işlevinin betimleme

ve açıklama olduğu noktasında uzlaşıldığı fark edilecektir (Whetten, 1989: 491).

Yönetim ve organizasyon gibi paradigma mutabakatının düşük düzeyde olduğu alanlarda kuram ile kuram olmayanın ne olduğunu ayırt etmek oldukça zordur (Weick, 1995: 387). Tanımı üzerinde mutabakat sağlanamayan kuram gibi bir kavrama ilişkin katkının tarifini yapmak doğal olarak oldukça güç bir iştir (Corley ve Gioia, 2011: 12). Kuramsal düzeyde *katkı* araştırma konusunun daha kapsamlı veya daha farklı özellikleri itibariyle anlaşılmasını sağlayan farklı bir boyutun veya farklı bir bakış açısının keşfidir. Bu keşif araştırılan iddiaların görgül olarak desteklenip desteklenmediğinin sorgulanmasından daha öte de bir anlayış düzeyini işaret etmektedir (Alvesson ve Sandberg, 2013: 62). Kilduff (2006: 252) kuramsal katkının ilgili alandaki tüm görgül çalışmaların sunumu olarak algılanmaması gerektiğini belirtmekte ve gerçek katkının orijinal bir fikrin varlığını gerektirdiğini ileri sürmektedir. Weick (1989: 516) için kuramsal gelişim *yapay seleksiyon* benzeri disipline edilmiş bir tür hayal etme faaliyetidir. Bu faaliyet bize belli bir bakış açısı sağlarken belli bakış açılarını da görmezden gelmemize neden olur (Suddaby vd., 2011: 237).

Yönetim ve organizasyon alanında kuram olarak ortaya konan birçok çıkarım aslında *kuram-benzeri* yapılardır. Bu tür yapıların ortaya konması kuramsal katkı sağlama işlevinin yerine getirilmesi açısından oldukça önemlidir. Kuramın geliştirilmesi merak uyandıran ilginç bir soruyla başlayan ve alana ilişkin detaylı açıklamalar veya yenilikçi modellerle biten bir süreçtir. Kuramsal katkı olarak ortaya konan eserler, alandaki ilerlemenin özeti şeklinde düşünülebilir. Bunlar yön gösterir, belki de geliştirilecek kuramın izlerini taşır ama bu girişimlerin sonuçları kuram olarak nitelendirilmemelidir (Weick, 1995).

2.2. İlginçlik

Yönetim ve organizasyon alanının kuram geliştirme konusunda yaşadığı darboğaz; ilgili alanının kuramsal bağlamına tam olarak oturtulmadan başka disiplinlerden transfer edilen araştırma sorularının, yöntemlerin ve kuramların hegemonyası altına sokmaktadır (Subbady vd., 2011: 237). Zengin bağlamsal detaylar içeren, anlatım yönünden kuvvetli çalışmalara yoğun bir şekilde ihtiyaç duyulmaktadır (Rynes, 2004: 12-13).

Alandaki baskın aktörleri memnun etmek amacıyla araştırma yapmak yerine bilim insanlarının kendileri için önemli olan konularda orijinal kuramsal katkı sağlama amacıyla yola çıkmaları, araştırma girişimlerinde daha önceden sorulmamış soruları sormaları ve geleneksel düşünce kalıplarını sorgulamaları önerilmektedir (Kilduff, 2006: 252). Belki de yönetim ve organizasyon alanı, zayıf paradigma açmazını bu şekilde avantaja çevirebilecektir.

Yönetim ve organizasyon alanı oldukça dinamiktir. Bugün bize önemli gelen sorular yarın sıradanlaşabilir. Çünkü dünün büyük soruları yarının dar görüşlü kalıplarına dönüşme eğilimdedir (Gabriel, 2010: 760; Alvesson ve Sandberg, 2014). Corley ve Gioia (2011: 14) tarafından 1990 - 2008⁷ dönemine ilişkin olarak yapılan bir değerlendirmede sadece dört yıl için (Oliver, 1991; Nahapiet ve Ghoshal, 1998; Adler ve Kwon, 2002; Benner ve Thusman, 2003) en çok atıf alan ve yayımlandığı yılın en iyisi olarak seçilen makalelerin aynı makaleler olduğu belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle araştırma sorularının bugüne ilişkin teyit edici çabalar yerine geleceğe ilişkin sorgulayıcı çabalar şeklinde geliştirilmesi gerekmektedir. Bu durumun yönetim ve organizasyon araştırmalarını daha ilginç kılacağı açıktır.

Belki de ilginç olan çalışma aslında genel anlamda önemli olarak da kabul edilmelidir (Rynes, 2004). Peki, araştırmanın *ilginçliği* neden öneminden daha değerlidir? Temel olarak ilginçlik, araştırma çabasını geçici olmaktan kurtarıp daha kalıcı bir yapıya büründürmektedir (Davis, 1971: 338). *İyi* kuram kuşkusuz doğru ve sağlam bir araştırma çabasının ürünü olmalıdır. Fakat bu özellikler kuramı ilginç ve dolayısıyla önemli yapmaya yetmeyebilir.

Yönetim ve organizasyon alanında doğru bir şekilde yürütülmüş ve gerçekten ilginç makalelerin yokluğuna dikkat çekilmekte ve yenilikçi yönü ağır basan, tekdüzelikten uzak yayınların gerekliliği vurgulanmaktadır. Tabii ki herhangi bir araştırma raporunun sadece ilginç olduğu için yayınlanacağı düşünülmemelidir. İlginçlik beraberinde araştırmanın önemi ve geçerliliğinden ödün verilmediğinde anlamlı hale gelmektedir (Bartunek vd., 2006: 9-10).

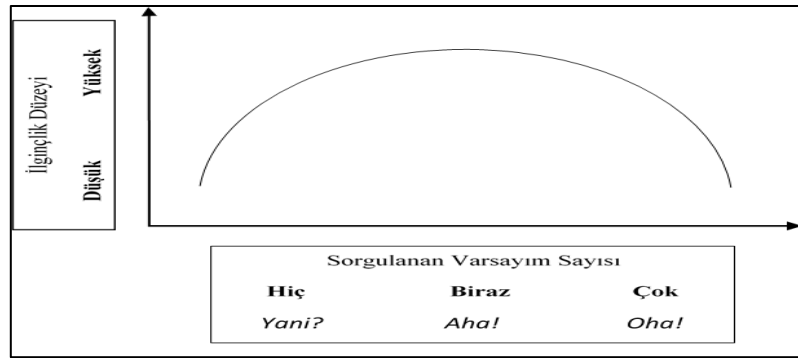
İlginç olarak nitelenmek bile bazen farklı anlamalara gelebilir, belki ilginç bulduğumuzu ifade ederken kullandığımız tonlama tarzımız bizim hangi ilginçlikten söz ettiğimizin anlaşılmasını sağlayabilir. İlginçlikten kastedilen; okunup, beğenilip bir daha bakılmamak üzere arşivlenen çalışmalar değildir (Barley, 2006: 16). Bir başka ifadeyle yönetim ve organizasyon alanında ihtiyaç duyulan salt kuramsal katkı değil, *ilginç* kuramsal katkıdır.

İlginçliğin sosyolojisi olarak nitelendirdiği çalışmasında Davis (1971) bazı ünlü sosyal kuramları, özellikle de sosyoloji alanındakileri incelemekte ve bir kuramı ilginçleştiren özellikleri ortaya koymaya çalışmaktadır. Davis (1971)'e göre ideal olan yeni kuramın veya kuramsal katkının olağanla olağanüstü arasında bir yerde konumlandırılmasıdır. Kuramın ilgi çekmesi, anlamlı bulunması ve yeni bir düşünce ekolünün gelişimine ön ayak olması için var olan kuramdan ciddi bir şekilde farklılaşması fakat aynı zamanda var olan kuramla bağını kopartmaması gerekmektedir. Bir başka ifadeyle kalıplaşmış

7 Analiz ilgili dönemde *Academy of Management Review*'de yayınlanan makaleleri içermektedir.

varsayımları sorgularken sınırı aşmanın da bir *sınırı* vardır (Barley, 2006). O halde ortaya konan kuramsal katkının ilginçliği hususunun verili kuramsal bağlamla ilişkisine bağlı olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir. Verili kuramsal bağlamla tam bir uyuma sahip bulunan kuramsal katkılar, var olanın yeniden ifade edilmesinden öteye geçememiş demektir. Bu durumda ortaya konan kuramın ilgi çekme potansiyeli de son derece düşük olacaktır. Öte yandan kuramsal katkı, verili kuramsal bağlamı tümüyle sorgular ve reddeder mahiyette ise bu durumda da kuramsal bağlam dışı bir statüde marjinalize edilme olasılığıyla karşı karşıya kalacaktır. Yeni kuramsal katkıların ilginçliği bakımından ideal durum Şekil 1’de görülmektedir. Şekil 1 bize, ilginçlik konusundaki litmus testinde alternatif varsayımların “Yaniii?” ile “Oha!” arasında bir yerlerde konumlandırılması gerektiğini, hedef kitlenin ancak bu tür bir sorgulama sonucunda “Aha!” şeklinde tepki vereceğini göstermektedir.⁸

Şekil 1. Kuramsal Katkının İlginçliği

Kaynak: Davis, 1971; Alvesson ve Sandberg, 2013: 68.

Ne zaman birey *İşte bu ilginç!* şeklinde bir tepki verse, bu tepki aslında yaşadığı deneyimi geçmişiyile karşılaştırması ve geçmiş deneyimini yanlış veya yetersiz bulmasının sonucudur (Weick, 1989: 525). Bu birey için bir öğrenme fırsattır; beklenmedik bir keşif, ilgi çekici yeni bir alan açmak, var olan düzeni bozmak, entelektüel düşünüşü tetiklemek, tanınmak ve sıkıcılıktan uzaklaşmak için yazar tarafından okuyucuya sunulan bir fırsattır. Hedef kitlenin tepkisine göre; kuramsal varsayımlar bazen yeniden gözden geçirilebilir ve geliştirilebilir, yeni retorik öğeler eklenebilir, farklı yayın olanakları ve hedef kitleler gözden geçirilebilir (Alvesson ve Sandberg, 2013: 69). İlginçlik

⁸ Bu anekdot 2013 Yönetim ve Organizasyon Yaz Okulu (YOYSEM)’nda Prof. Dr. Behlül Üsdiken tarafından dile getirilmiştir.

potansiyeli olan araştırma çabalarına ilişkin Davis (1971)'in önerileri Tablo 1'de yer almaktadır. Tablo 1'de önerilen yollarla girilen araştırma çabalarının daha önemli ve kalıcı sonuçlar üreteceği belirtilmektedir (Davis, 1971: 338).

Tablo 1.⁹ İlginç Kuramsal Katkı Sağlama Yolları

Tek Bir Olgunun Betimlenmesi	Olgular Arası İlişkinin Betimlenmesi
<i>Organize etme:</i> Organize görünmeyen, (yapılandırılmamış) olgunun aslında kendi içerisinde organize veya yapılandırılmış olması veya tam tersi...	<i>Korelasyon:</i> Aslında ilgisiz/bağımsız olarak görülen olguların bağımlı veya ilgili olmaları veya tam tersi...
<i>Kompozisyon:</i> Heterojen olarak sınıflandırılan olgunun aslında tek bir bileşenden oluşması veya tam tersi...	<i>Birliktelik:</i> Bir arada var olabilen olguların aslında bir arada var olamamaları veya tam tersi...
<i>Soyutlama:</i> Bireysel olarak görülen bir olgunun aslında bütüncül özellikte olması veya tam tersi...	<i>Kovaryans:</i> Olgular arasında olumlu kovaryans varken aslında gerçekte negatif kovaryans olması veya tam tersi...
<i>Genelleme:</i> Yerel olarak algılanan olgunun aslında genel olması veya tam tersi...	<i>Zıtlık:</i> Benzer görünen olguların aslında zıt olmaları veya tam tersi...
<i>Sabitlenme:</i> Sabit veya değişmediği düşünülen olgunun aslında hareketli ve değişim içinde olması veya tam tersi...	<i>Nedensellik:</i> Bağımsız değişken olarak görülen bir olgunun veya değişkenin aslında bağımlı veya tam tersi...
<i>İşlev:</i> Etkisiz bir şekilde faaliyet gösteren bir olgunun aslında etkili olması veya tam tersi...	
<i>Değerlendirme:</i> Kötü olarak adlandırılan bir olgunun aslında iyi olması veya tam tersi...	

Kaynak: Alvesson ve Sandberg, 2013: 127; Davis, 1971: 313-327'den uyarlanmıştır.

Yönetim ve organizasyon alanının durumu betimlenirken, küçük katkılar üzerinde odaklanan ilginçlik düzeyi düşük araştırmaların yoğunluğuna vurgu dikkat çekilmektedir (Alvesson ve Gabriel, 2013: 258). İyi kuram akla yatkın olan kuramdır. Akla yatkın kuram; ilginç, net, estetik ve beklenmedik bağlantılar kurulmasını olanaklı kılan, şaşırtma faktörü yüksek kuram şeklinde tarif edilebilir (Weick 1989: 517). O halde akademik çabaları yönlendiren araştırma sorusunun da ilginçlik arayışlarına cevap vermesi gerekmektedir. Devam eden bölümde öncelikle alanı sığlaştıran geleneksel araştırma sorusu geliştirme yöntemi, sebep ve sonuçlarıyla birlikte açıklanacak, daha sonra ilginç kuramsal katkı sağlama yolunda daha etkili olduğu öne sürülen sorunsallaştırma yaklaşımından söz edilecektir.

9 Makale kapsamında tercüme edilen tüm tablolar eser sahip veya sahiplerinin izinleri alınarak kullanılmıştır.

3. Araştırma Sorularının Geliştirilmesinde Geleneksel Yöntem

Pfeffer (1993)'in yönetim ve organizasyon alanına ilişkin mutabakat çağrısının karşılanıp karşılanmadığı hususu başka bir çalışmanın konusu olabilir fakat, mutabakatın araştırma sonuçlarını ilginç kılmadığı, yönetim ve organizasyon alanında (Alvesson ve Sandberg, 2011) ve sosyal bilimler genelinde (Alvesson ve Sandberg, 2013) açık bir şekilde görülmektedir.

Araştırma çabaları akademik makaleler şeklinde ilgili hedef kitleyle paylaşılmaktadır. Makalelerde atıflar ve yaratılan metin örüntüsü aracılığıyla ikna edici bir iletişim çabasına girilmekte ve bu yolla eserin kuramsal katkısı meşrulaştırılmaktadır. Günümüzde makaleler giderek retorik yüklü sosyal yapılandırma çabasının ürünü olma eğilimine girmektedir. Genel olarak yazarlar makalelerinde alandaki belli bir açığa işaret etmekte fakat alanın daha kapsamlı ve sorunlu yönlerini görmezden gelmektedirler. Araştırma süreci, alanyazın taraması sonucunda alanda belli bir boşluğun yaratılması ve bu boşluğun gerçekleştirilen çalışmanın sağlayacağı kuramsal katkı aracılığıyla doldurulacağı yönünde ikna edici iletişim faaliyetine indirgenmiştir (Locke ve Golden-Biddle, 1997).

Starbuck (2003: 349)'a göre araştırmacılar akademik dünyada kabul edilme şanslarını geniş kabul görmüş mevcut kuramlara ilişkin küçük çaplı katkı sağlama girişimleriyle artırmaktadırlar. Makalelerde sıklıkla gördüğümüz *var olan alanyazını geliştirmek, alanyazındaki boşluğu doldurmak, konunun yeterince üzerinde durulmayan boyutuna yönelmek veya alandaki görgül araştırma eksiğini gidermek* şeklindeki ifadeler bize araştırma sorularının dolgulama yaklaşımı olarak nitelendirdiğimiz yönelimle geliştirildiğini göstermektedir. Dolgulama yaklaşımında araştırma sorusu alanyazında var olan varsayımlar genel olarak sorgulanmaksızın geliştirilmektedir. Bir başka ifadeyle, dolgulama yaklaşımı var olan kuramı sorunsallaştırmamakta ve var olan kuramların etkisinin güçlendirilmesi işlevini yerine getirmektedir (Alvesson ve Sandberg, 2011: 247).

Dolgulama yaklaşımı bazı durumlarda araştırma sorularının geliştirilmesinde var olan tek yol olarak gösterilmekte ve kuramsal katkının ne anlama geldiğinin açıklanmaya çalışıldığı makalelerde bile amacın *belli bir boşluğu doldurmak* şeklinde ifade edilmesi gibi ironik durumlarla karşılaşılabilir (Whetten, 1989: 490). Her ne kadar kuramsal katkı sağlama hedefi olan çalışmaların var olan kuramın yeniden kaleme alınması yerine var olanın sınırlarının sorgulanması gerektiği belirtilse de (Whetten, 1989: 491), Tablo 2'de türleri ve nedenleri verilen, dolgulama yaklaşımı oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Tablo 2. Temel Dolgulama Türleri ve Nedenleri

Dolgulama Türleri	Dolgulama Nedeni
Karmaşa Önleyici Dolgulama	Karşıt görüşler
İhmal Giderici Dolgulama	Göz ardı edilmişlik
	Araştırma yetersizliği
	Görgül destek yoksunluğu
Uygulama Odaklı Dolgulama	Alanyazını tamamlama ve genişletme
	Özellikli bir boyutun eksikliği

Kaynak: Alvesson ve Sandberg, 2013: 124-126 ve Sandberg ve Alvesson, 2010: 28-29'dan uyarlanmıştır.

3.1. Dolgulama Yaklaşımını Dayatan Kurumsal Güçler

Yayınlanabilir olma amacıyla hipotezlerin tekrar formüle edilmesi (McCloskey, 1983: 494), yayın sayısının hızlı artışı nedeniyle ortaya çıkan dikkat kayması (Parolo, 2015), düşük etki değerinin etkisizlik olarak algılanması (Prichard, 2013) gibi ifadeler, araştırma faaliyetlerinin yürütüldüğü kurumsal ortama ilişkin bize bazı çarpıcı ipuçları vermektedir. Araştırma girişimleri belli bir sosyopolitik-kültürel bağlamın içerisinde yapılandırılmaktadır. Bu durum akademisyenler üzerinde bağlamın kurallarına uyum konusunda güçlü bir baskı yaratmaktadır. Zamanla dolgulama yaklaşımı kendisini yeniden üretmekte ve araştırma sorularının geliştirilmesine ilişkin tek yönlü normatif bir çerçeve oluşturmaktadır. Ayrıca akademisyenlerin dolgulama yaklaşımını alternatiflerine göre daha kolay, ihtilafsız, güvenli, ekonomik, akademik atıf alışkanlıklarına uygun ve ikna edici olarak algılamaları da bu koşullanmayı daha güçlü kılmaktadır (Alvesson ve Sandberg, 2010: 37). Araştırma sorularının gelişimi konusunda akademiye dolgulama yaklaşımına yönelten kurumsal baskılar incelendiğinde bu baskıların hakemler ve editörler ile sıralamalar ve listeler şeklinde analiz edilebileceği görülmektedir.

3.1.1. Hakemler ve Editörler

Akademik dergiler her disiplinin temel yapı taşıdır (Bedeain, 2003: 337). Akademik dergilerde yayın çabası Wellington ve Nixon (2005: 651)'a göre kolektif bir oyun şeklinde düşünülebilir. Bu oyun kapsamında editörün rolü toplu sözleşmelerdeki arabulucu gibidir. Editörlük işinde deneyim sahibi olanlar işin oldukça karmaşık olduğunu ileri sürmektedir. Editör bilimsel açıdan geçerlilik ve güvenilirliği sağlamaya çalışırken aynı zamanda, risk alarak derginin yenilikçilik ve çeşitlilik düzeyini de geliştirmek ister (Rynes, 2006a).

Alanda neyin önemli ve gerekli olduğu konusu sosyal olarak yapılandırıldığına göre editörün mutabakat arayışlarının sonuçsuz kalması belki de doğal karşılanmalıdır (Starbuck, 2003: 348). Teknik ve epistemik boyutları ile içsel gerilimin üstesinden gelebilmeyi gerekli kılan editörlük işi; akademik derginin yapısal organizasyonunun ötesinde, kurumsal misyonu olan bir görevdir (Balaban, 2014). Editörün hakem¹⁰ atamalarında her ne kadar daha etkili, ünlü ve zamanında iş yapan kişiler öne çıkıyor olsa da değerlendirici ekibin yapısı, uzmanlık alanları, coğrafi dağılımları, epistemolojik varsayımları, metodolojik tercihleri ve mesleki deneyimleri, etkili hakem değerlendirmesinin sağlanabilmesi için önemlidir (Rynes, 2006b).

Hakem değerlendirmeleri yazarları çekinik bir tarz empoze ettiği ve oyunu kurallarına göre oynama konusunda yönlendirdiği konusunda eleştirilmektedir. Kibir ve adam kayırmacılık tehlikesi her zaman mevcuttur, fakat hakem değerlendirmelerinin yazar üzerinde bir oto-kontrol mekanizması işlevi gördüğü de unutulmamalıdır (Raelin, 2008). Editörün ve/veya hakemin kişisel tercihlerinin sonucunda kendi inanmadığı düzeltmeleri yapmak durumunda kalmak sıradanlaşmıştır (Bedeain, 2003: 333). Fakat her bir hakem değerlendirme sürecinin kendine has özellikleri olan bir etkileşim olduğu ve akademik kalite kontrol bakımından hakem değerlendirmesinin şimdilik en iyi sistem olarak nitelendirildiği unutulmamalıdır (Rynes, 2006). Tsang ve Frey (2007)'nin hakem değerlendirmelerinin yıldırıcı ve yıpratıcı tarzına ilişkin olarak önerdikleri *olduğu gibi* değerlendirme, bir başka deyişle yayına kabul kararının ilk değerlendirme süreci sonunda verilmesi, kurumsal bağlam düşünüldüğünde uygulama açısından oldukça uzak ve *tehlikeli* bir ihtimal gibi görünmektedir.

Yayın yapma çilesi birçok kaybedenin yanında kazananların oldukça yıprandığı bir ortam yaratmaktadır. Bu yolda yazarlar hakemlerin her dediğini yapmak gibi bir eğilim içine girmektedir (Gabriel, 2010: 764). Birçoğumuzun ekonomik ve mesleki gelişiminde önemli bir yere sahip olan hakem değerlendirmelerini yapıcı bir mesleki gelişim süreci olarak değerlendirmek gerekmektedir. Akademik yayınların kalitesine ilişkin karar konusunda oldukça önemli olan hakem değerlendirmeleri hata bulma veya ret kararı için zemin hazırlama fırsatı olarak algılanmamalıdır (Raelin, 2008). Hakemlik sürecindeki

10 Akademik yayınlara ilişkin değerlendirme süreci dilimizde hakem değerlendirmesi şeklinde tercüme ediliyor olsa da kavramın esas anlamının akran değerlendirmesi olduğu ve eğer yazar ve hakem akran ise bu süreçten hem yazarın hem de hakemin profesyonel açıdan gelişerek çıkması gerektiği, kalın çizgilerle vurgulanmaktadır (Trevino, 2008; Tsang ve Frey, 2007).

eleştirinin kaynağı moda, alışkanlık, gelenek, kıskançlık ve diğer birçok sebeple olabilir, fakat esas eleştiri kuramsal katkı arayışı adına dile getirilmelidir. Bir başka ifadeyle değerlendirme sürecindeki eleştirinin ussal ve yapıcı olması beklenmektedir (Gabriel, 2010: 764). Sonuçta hakemin görevi yazıyı kendisi yazsa nasıl yazardı sorusuna cevap aramak, hatta bazı durumlarda yazar yerine yazıyı kaleme almak (Bedeian, 1996) değil yazarın işini (Örn. akademik makale) kendi kapsamında değerlendirmektir (Leblebici, 1996).

3.1.2. Sıralamalar ve Listeler

Üniversitelerin, özellikle de işletme okullarının, sıralanması gerekse de dergilerin sıralanarak belli listeler halinde derecelendirilmesi, doğal olarak akademi üzerinde bir baskı unsuru oluşturmakta ve akademik çıktının eşbiçimli bir hal alması sonucunu doğurmaktadır. Hiç kuşku yok ki, sıralamalar ve listelerin varlığı, bir hiyerarşinin dayatılması anlamına gelmektedir. Listeler ve sıralamalara dayalı olarak yürütülen akademik çabaları Gabriel (2014: 289) performans tabanlı *Taylorizm* olarak nitelermekte ve bu duruma koşut olarak akademisyenliğin özgeçmişlerindeki yayın performansına göre alış verişe konu olan ticari bir ürüne dönüştüğü belirtilmektedir (Clarke vd., 2012).

Nasıl hesaplanırsa hesaplanırsın dergi listelerinin varlığı ve özellikle atama-yükseltme gibi yönetsel kararlarda kullanılması yatay çeşitliliği köreltmekte, dikey ve tek yönlü homojenleşmeyi körüklemektedir. Akademisyenlik giderek entelektüel yönü ağır basan bir iş olmaktan çıkıp, teknik yönü ağır basan bir işe dönüşmektedir (Mingers ve Willmott, 2012: 1052-1053). Sıralamaların ve listelerin varlığının işi tekdüzeleştirilmesinin yanında daha çarpıcı entelektüel sonuçlar doğurduğu da unutulmamalıdır. Örneğin işletme okullarının küreselleşmesi ve küresel sıralamalar sonucunda ortaya çıkan hiyerarşik kontrol nedeniyle Kuzey Amerika ve Avrupa kaynaklı yönetim ve organizasyon alanlarına ilişkin farklılık algısı, yerini yavaş yavaş Avrupa'nın marjinalleştiği ve daha da önemlisi geleneksel olarak önem verdiği konuların *görece* değersizleştiği bir yapıya bırakmaktadır (Grey, 2010: 686).

Yüksek etki değerine sahip dergide yayın yapmanın akademik çevrenin dışındakiler üzerindeki etkisi tartışmalıdır (Gabriel, 2010: 768). Etki değeri bakımından öne çıkan veya klişeleşmiş tabirle "top journal" olarak nitelendirilen akademik dergilerin sıralamalardaki konumunun belirlenmesinde, çeşitli akademik etkenlerin yanında, derginin yayınlandığı ülkenin politik gücünün de etkili olduğu yadsınmamalıdır (Grey, 2010: 683). Listeler atıf ve etki değerine göre düzenlendiğinde, öne çıkan dergiler uzun süredir yayında olan, kapsamlı bir şekilde araştırılmış alanlarda yayın yapan ve belli yöntemleri kullanan dergilerdir (Mingers ve Willmott, 2012: 1054). Ayrıca akademik alanın fikirlerin rekabet ettiği bir piyasaya benzetildiği ve kendi içerisinde

uyumlu çalışmaların öne çıkacağıının öngörüldüğü de unutulmamalıdır (Kilduff, 2006: 255).

Atıflar giderek artan oranda akademik makalelerin etkisini ölçme, araştırmacıların başarısını değerlendirme, akademik birimlerin ve dergilerin kalitesine ilişkin karar verme konusunda kullanılmaktadır. Her ne kadar yüksek atıf alma olayı bu değerlendirmeler için önemli olarak görülse de, yüksek atıf almanın altında yatan *mantık* tam olarak anlaşılabilir değildir. Araştırma fikrinin orijinalliği, kuramsal katkı potansiyeli ile açık ve net bir anlatım atıf alma düzeyi üzerinde olumlu etki yapıyor olsa da, araştırmacının yayınlandığı derginin (prestiji veya ortalama atıf değeri) çalışmanın atıf alma potansiyeli konusunda diğerlerine göre daha etkili olduğu sonucunu değiştirmemektedir (Judge vd., 2007).

Akademisyenler genelde aralarında ne yazdıklarından söz etmekte, fakat ne okudukları hakkında pek fazla konuşmamaktadırlar. Birçok akademisyen sadece akademisyenler için yazmakta, okunmak için yazmamaktadır (Gabriel, 2010: 762). Atıf almak, kabul görmek, atanmak ve yükselmek için sistemin adamı olmak ve yenilikçi işlerden uzak durmak gerekmektedir (Mingers ve Willmott, 2012: 1054). Sınıflandırmalar kalitenin tanımını yapmakta, takipçilere rehberlik etmekte ve verilen kararlara meşruiyet sağlamaktadır (Mingers ve Willmott, 2012: 1061). Dergilerin kalitesine ilişkin yapılan sınıflandırmalar akademisyenler üzerinde koşullandırıcı bir etki yaratmaktadır. Bu koşullanma sonucunda, alana ilişkin makale tipi çıktı sayısında artış olması doğal olmakla birlikte, içeriğin tekdüzeleşmesi kaçınılmaz görünmektedir.

4. Araştırma Sorularının Geliştirilmesinde Eleştirel Yöntem

X olarak görünen veya kabul edilenin gerçekte X olmadığını göstermek, ilginç kuramsal katkının anahtarı ise (Davis, 1971: 313) ve ilginçlik aracılığıyla hedef kitleyle ikna edici etkileşim sağlamak kuramı *üne* kavuşturuyorsa (Davis, 1986), araştırma sorusunun dolguyla yaklaşımıyla geliştirilmesinin ilginçlik açısından yetersiz kalacağı kuşku götürmez bir gerçektir. Bizim alandaki sorunları ortaya koyan, varsayımları ve bilgi birikimini sorgulayan araştırma sorularına ihtiyacımız vardır (Alvesson ve Gabriel, 2013: 249). Araştırma soruları, bugünkü kuramsal katkıya ek olarak gelecekteki kuramsal katkı potansiyelini de hesaba katmalıdır (Corley ve Gioia, 2011: 13).

Sorunsallaştırma yaklaşımının amacı; kuramların temelinde yatan varsayımları ortaya koyarak sorgulamak ve buradan hareketle yönetim ve organizasyon alanında daha ilginç kuramların ortaya konabilmesini olanaklı kılan araştırma sorularını geliştirmektir. Bunun için Alvesson ve Sandberg

(2011: 248) ilgili alanda ne tür varsayımların sorunsallaştırılabileceğine ilişkin bir tipoloji önermekte ve sorunsallaştırma yaklaşımı yoluyla araştırma sorularının nasıl geliştirilebileceğini (Tablo 3) adım adım anlatmaktadır.

Tablo 3. Araştırma Sorularının Geliştirilmesinde Sorunsallaştırma Yaklaşımı ve Temel Bileşenleri

Sorunsallaştırma Yaklaşımının Amacı
Bireyin kendi konumunu, diğerlerinin konumunu ve araştırma konusuna ilişkin temel varsayımları diyalektik bir şekilde sorgulaması aracılığıyla ilginç araştırma sorularının geliştirilmesidir.

Sorunsallaştırılabilecek Varsayım Türleri				
<i>Araştırma Konusuna Özgü Varsayımlar ("In-house assumptions"):</i> Belli bir alanın araştırma yürütülen konusuna ilişkin genel olarak kabul görmüş ve savunucularınca sorgulanmayan varsayımlardır.	<i>Kök Metafor Varsayımları:</i> Bu tür varsayımlar araştırma konusuna ilişkin daha geniş çaplı kabulleri ifade etmektedir.	<i>Paradigmatik Varsayımlar:</i> Belli bir alanın ontolojik, epistemolojik ve yöntemsel varsayımlarını ifade eden varsayımlardır.	<i>İdeolojik Varsayımlar:</i> Araştırma konusuna ilişkin olarak sorgulanmadan kabul gören politik, ahlaki ve cinsiyete dayalı kabullerdir.	<i>Alana İlişkin Varsayımlar:</i> Belli bir paradigma/dişiplin içinde veya bazen paradigmlar arasında/dişiplinler arasında, daha geniş çaplı olarak ve çeşitli ekoller tarafından paylaşılarak kabul görmüş varsayımlardır.

Varsayımların Ortaya Konarak Sorgulanmasına İlişkin Temel İlkeler					
<i>1. Konu seçimi:</i> Araştırma konusuna ilişkin temel alanyazın hangi okumaları içermektedir?	<i>2. Varsayımların ifade edilmesi:</i> Konuya ilişkin temel varsayımlar neler olabilir?	<i>3. Varsayımların Değerlendirilmesi:</i> İfade edilen varsayımlar sorgulamaya değer mi?	<i>4. Alternatif varsayımların geliştirilmesi:</i> Ne tür alternatif varsayımlar geliştirilebilir?	<i>5. Alternatif varsayımların hedef kitleyle ilişkilendirilmesi:</i> Sorgulanan varsayımları kabul eden temel hedef kitle kim?	<i>6. Alternatif varsayımların değerlendirilmesi:</i> İfade edilen alternatif varsayımlar hedef kitle tarafından ilginç olarak nitelendirilebilecek bir teorinin geliştirilmesini sağlayabilir mi?

Kaynak: Alvesson ve Sandberg, 2011: 260'tan tercüme edilmiştir.

Araştırma soruları sorunsallaştırma yaklaşımıyla geliştirilirken alana ilişkin kapsamlı bir bilgi birikimine sahip olmak ön koşul olarak nitelendirilmektedir. Araştırmacının tam olarak kavrayamadığı konuların altında yatan varsayımları analiz etmesi oldukça zordur. Araştırmacı hâkim olduğu alana ilişkin varsayımları net bir şekilde ifade ettikten sonra, kendi alternatif varsayımlarını üretebilir. Ortaya konan alternatif varsayımlar aracılığıyla araştırma girişiminin çıkış noktasını oluşturacak araştırma sorusu/soruları ifade edilmeye çalışır. Bu çabalar ışığında daha ilginç ve etkili kuramların gelişimine aracılık eden araştırma sorularını ortaya koymak mümkün olabilecektir (Alvesson ve Sandberg, 2003: 51).

Kendimiz için önemli olmayan veya bize ilginç gelmeyen konularda araştırma yapmak şüphesiz sıkıcı bir iştir. Adler ve Hansen (2012: 134) bu durumun ciddi bir şekilde sorgulanması gerektiğini düşünmektedir. Fakat yönetim ve organizasyon alanında var olan kuramlara adeta *ruhani* bir anlam yüklenmekte ve bu şekilde var olan bilgi birikimini sorgulamak kabul edilemez bir hal almaktadır (Suddaby vd., 2011: 240). İşte sorunsallaştırma yaklaşımı bizi basmakalıp düşünmekten alıkoymakta, alternatif varsayımlar ortaya koyma yönünde teşvik etmektedir. Sorunsallaştırmanın odak noktası var olan kuramın, ki buna araştırmacının bireysel referans çerçevesi de dâhildir, araştırma konusuyla ilişkili olarak sorgulanmasıdır. Ancak bu tür bir yaklaşım uzun yıllardır sorgulanmadan kabul edilegelmiş varsayımların sorgulanmasını ve elde edilen kuramsal katkının *sürpriz* etkisinin güçlenmesini sağlayacaktır (Alvesson ve Sandberg, 2013: 51-56).

5. Tartışma ve Öneri

Akademideki kurumsal güçlerin eşbiçimleştirici etkisi epistemik maliyetleri giderek arttırmakta ve bu durum da akademisyenlerin entelektüel açıdan patıkaya sıkı sıkıya bağlanmasına neden olmaktadır (Yalcintas, 2013). Dolgulu yoluyla araştırma sorularının geliştirilmesi patikadan ayrılmadan akademik faaliyetlerin devamlılığını sağlayan güvenli bir yoldur. Fakat etkili araştırma sorularının yokluğunun etkili ve ilginç kuramsal katkı potansiyelini sınırlandıracağı da oldukça açıktır. Örneğin, yönetim ve organizasyon açısından sağlık alanı enine boyuna araştırma konusu yapılırken Özkal-Sayan ve Küçük (2012)'te benzeri bir çıkarıma gidildiği görülmemekte, Japon yönetim modellerinden söz ederken Kamata (1973/1984) es geçilmekte, sorgulayıcı çıkışlar genelde Luyendijk (2015), Klein (2000/2010), Ehrenreich (2009) örneklerinde olduğu gibi gazetecilerden beklenmekte veya Yücesan-Özdemir (2014)'deki gibi örgütleri olduğu gibi anlama çabası başka alanlardan gelen akademisyenlere havale edilmektedir.

Çalışma kapsamında her ne kadar araştırma sorusu ekseninde çıkarımlara gidilmiş olsa da, kurumsal alana etkisi açısından değerlendirdiğimizde aslında daha geniş anlamda iki farklı akademisyen tipinden söz edildiğinin altı çizilmelidir. Bu tipler akademik alışkanlıkları itibariyle Tablo 4'te karşılaştırmalı olarak yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırma Sorusu Bağlamında Akademisyenlik Tipleri

Temel Özellikler	Dolguamacı Tip	Sorunsallaştırmacı Tip
Teori Geliştirmedeki Odak Noktası	Mutabakat arayışı: Var olan alanyazına bağlı olarak küçük katkılar, araştırmacı kendi önyargılarına karşı duyarsız	Mutabakat sorgulama: Alanyazındaki temel varsayımların sorgulanması yoluyla teori geliştirme ve araştırmacının kendi önyargılarına ilişkin güçlü farkındalık
Alan	Oldukça dar, korunaklı ve uzmanlaşmış	Daha geniş, farklı alanlarda yenilikçi fikir arayışı
Araştırma Çıktısı	Eksik gideren küçük, dar, sıkıcı katkı	Genelde ilginç, etkili ve bazen de karşıt olarak algılanan kuramsal eleştiri
Yayın	Belli listelerde yer alan dergiler	Dergiler, kitaplar, kitap bölümleri, bildiri kitapları

Kaynak: Alvesson ve Sandberg, 2013: 148'den uyarlanmıştır.

Tablo 4'te yer alan akademisyenlik tipleri birbirini dışlamamaktadır. Zamanın ruhunun ve alanın gereksinimlerinin iki tip arasında geçiş yapılmasını veya iki tipin belli bir kimlik altında var olmasını gerekli kılabilceği unutulmamalıdır. Sonuçta araştırmacılar bilginin ve yeni yöntemlerin keşfi, geliştirilmesi ve eleştirel açıdan irdelenmesi arasında üretken bir denge kurmak durumundadır (March, 2005: 8).

Campanario (1993) günümüzde klasik olarak kabul edilen bazı bilimsel makalelerin yaşadıkları değerlendirme süreçlerinden hareketle; *sorunlu* olarak etiketlenerek reddedilen veya kabul edilmesinde zorluk çekilen makalelerin genelde yenilikçi yöntem veya kuramdan hareket eden veya var olan verilere ilişkin yeni bir yorum getiren çalışmalar olduğundan söz etmektedir. Daraltılmış bir bakış açısıyla yürütülen değerlendirme süreci bazen oldukça önemli makalelerin göz ardı edilmesi riskini doğurabilir. Yönetim ve organizasyon alanından beklenen, dar alana ilişkin küçük bir katkı değil, fark edilemeyecek görünür kılan, şaşırtma potansiyeli yüksek kuramsal katkıdır (Corley ve Gioia, 2011: 16-17). Fakat ilginçliğin peşinden koştukça bizden uzaklaşma eğilimine giren vizyoner bir olgu olduğu da unutulmamalıdır (Davis, 1999: 245).

Dergilerin yayın politikaları, hakem eleştirileri, sıralamalar ve listeler, alanı şekillendirmiş ve şekillendiriyor olabilir. Sonuçta sosyal bilimlerde

alanındaki birçok araştırma konusu belli bir kesim ve/veya eğitilmiş kamunun ilgisini çekebilir (Alvesson ve Sandberg, 2013: 66). Daha önceden güçlü bir şekilde vurgulanmış olsa da (Örn. Leblebici vd., 1991) ilginç fikirlerin orta sınıfta yer alan üst düzey dergilerde aranması gerektiği neden bize inandırıcı gelmemektedir? Bu durumun dergi, yayın, liste veya sıralama fetişisti (Willmott, 2011) olmanın dışında nasıl bir mantıklı açıklaması olabilir?

Yönetim ve organizasyon alanında akademik bilgi üretimi açısından baskın aktör, bir başka ifadeyle merkez ülke, ABD'dir (Üsdiken ve Wasti, 2009). ABD merkezli yönetim ve organizasyon eğitiminin transfer edildiği bağlamlarda farklı biçimlerde yorumlandığı görülmektedir (Üsdiken vd., 2004). Türkiye yönetim ve organizasyon alanı yabancı, özellikle de batılı fikirlerin, sorgulanmadan benimsendiği güçlü bir öykünmecili bağlam (Üsdiken, 2004; Üsdiken ve Çetin, 2001: 121) olarak nitelendirilmektedir. Bu durumun sosyal beğenilirlik kaygısı (Özen, 2001) ve dogmatik uygulama anlayışı (Locke ve Spender, 2011: 67) ile pekişmesi sonucunda kuramsal katkının ilginçlik düzeyinin düşmesi olası gözükmemektedir. Sıralamalar (Örn. Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi), yayın teşvikleri (Örn. TÜBİTAK Türkiye Adresli Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı ve üniversitelerce yürütülen benzer uygulamalar) ve araştırma projeleri yoluyla (TÜBİTAK Araştırmacı Destek Programları, BAP vb.), akademisyenlerin performanslarının yayın sayılarına indirgenmesi, belki günümüzde pek hissedilmese de, gelecekte oldukça yoğun bir kuramsal eşbiçimlendirici güç olarak karşımıza çıkacaktır. Akademik dünyadaki merakın sosyolojik ve psikolojik olarak şekillendirildiği (Kuhn, 1962/2012), deneyimlenen çelişkinin ise bilimsel bağlamda tartışma yarattığı (McCloskey, 1983: 482) hatırlandığında, sorunsallaştırmanın önemi daha net bir şekilde anlaşılacaktır.

Aslında yönetim ve organizasyon alanı *gerçek* hayata ilişkin çıkarımlar yapmak bakımından oldukça üstün bir konumdadır. Tabii toplumla ilişkili olmak veya gerçek hayata ilişkin çıkarımlar yapmak, yöneticilerin günlük sorunlarına çözüm üretilmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Akademiden büyük resmi betimlemesi beklenmemektedir. Akademi; bağlamda meydana gelen gelişmeleri, oluşumları, bunların beklenen ve beklenmeyen etkilerini, dinamiklerini, örüntülerini ile küçük olayların büyük sonuçlarını aktarır (Weick, 2001). Yönetim ve organizasyon alanındaki akademisyenler de sorgulayıcı bir yaklaşımla hazırlanmış araştırma soruları aracılığıyla, kendilerini daha ilginç ve önemli kılarak toplumsal katkı potansiyellerini dışa vurabileceklerdir.

Sonuç

Bu çalışma yönetim ve organizasyon alanında sormayı, sormamayı veya doğrusu *soramamayı* sorunsallaştırmaktadır. Soramamanın sonucu kuramsal katkının ilginçlik potansiyelinde görülen aşınmadır. İlginç kuramsal katkı; toplumsal meseleleri dert edinerek dikkat çeken, merak uyandıran ve değişimi harekete geçirme potansiyeli olan bilgi birikimi olarak nitelendirilmektedir. Bu çalışmada kavramsal açıdan alanyazına dayalı olarak araştırma sorusunun geliştirilmesi konusuna odaklanılmıştır. Araştırma sorusu, araştırma girişimini tetikleyen etken olarak düşünüldüğünde, etki ve etkisizliğinin araştırmanın tümüne yansımaları kaçınılmazdır. Makale kapsamında öncelikle araştırma sorusu kapsamlı olarak betimlenmiş, daha sonra araştırma çabalarının nihai hedefi olan kuramsal katkı konusuna değinilmiştir. Araştırmacılar için salt kuramsal katkının neden yeterli olmayacağı ve kuramsal katkının ilginçliğinin alan ve toplum için önemi vurgulanmıştır. Yönetim ve organizasyon alanındaki kuramsal katkı çabalarının basmakalıplaştığına ilişkin görüşlerden hareketle, durumun araştırma sorusu geliştirilirken kullanılan ve bu makale kapsamında dolgulama yaklaşımı olarak nitelenen yöntemle ilgili olabileceği belirtilmiş ve araştırma sorularının geliştirilmesinde sorunsallaştırma yaklaşımı alternatif bir yöntem olarak önerilmiştir.

Kaynakça

- Adler, Nancy. J. ve Hans Hansen (2012), "Daring to Care: Scholarship that Supports the Courage of Our Convictions", *Journal of Management Inquiry*, 21 (2): 128-139.
- Adler, Paul. S. ve Seok-Woo Kwon (2002), "Social Capital: Prospects for a New Concept", *Academy of Management Review*, 27 (1): 17-40.
- Alvesson, Mats (2012), "Do We Have Something to Say? From Re-search to Roi-search and Back Again", *Organization*, 20 (1): 79-90.
- Alvesson, Mats ve Yiannis Gabriel (2013), "Beyond Formulaic Research: In Praise of Greater Diversity in Organizational Research and Publications", *Academy of Management Learning & Education*, 12 (2): 245-263.
- Alvesson, Mats ve Jörgen Sandberg (2013), *Constructing Research Questions: Doing Interesting Research* (London: Sage).
- Alvesson, Mats ve Jörgen Sandberg (2014), "Habitat and Habitus: Boxed-in versus Box-Breaking Research", *Organization Studies*, 35 (7): 967-987.
- Bacharach, Samuel B. (1989), "Organizational Theories: Some Criteria for Evaluation", *Academy of Management Review*, 14 (4): 496-515.

- Balaban, Utku (2014), "Commentary on Secrets of Economics Editors: An Unintended Ethnography of Economics", *The Journal of Philosophical Economics*, 8 (1): 1-13.
- Barley, Stephen R. (2006), "When I Write My Masterpiece: Thoughts on What Makes a Paper Interesting", *Academy of Management Journal*, 49 (1): 16-20.
- Bartunek, Jean M, Sara L. Rynes ve R. Duane Ireland (2006), "What Makes Management Research Interesting, and Why Does It Matter?", *Academy of Management Journal*, 49 (1): 9-15.
- Bedeian, Arthur G. (1996), "Improving the Journal Review Process: The Question of Ghostwriting", *American Psychologist*, 51 (11): 1189-1189.
- Bedeian, Arthur G. (2003), "The Manuscript Review Process: The Proper Roles of Authors, Referees, and Editors", *Journal of Management Inquiry*, 12 (4): 331-338.
- Bedeian, Arthur G. (2004), "The Gift of Professional Maturity", *Academy of Management Learning & Education*, 3 (1): 92-98.
- Bem, Daryl (1995), "Writing a Review Article for Psychological Bulletin", *Psychological Bulletin*, 1 (2): 172-177.
- Benner, Mary J. ve Michael L. Tushman (2003), "Exploitation, Exploration, and Process Management: The Productivity Dilemma Revisited", *Academy of Management Review*, 28 (2): 238-256.
- Berkman, Ümit. (1987), "Amme İdaresi Dergisi'nde Yayınlanan Makaleler ve Türk Yönetim Bilimi", *Amme İdaresi Dergisi*, 4 (20): 19-42.
- Bryman, Alan (2008), *Social Research Methods*, 3rd Edition, (New York: Oxford University Press).
- Campanario, Miguel (1993), "Consolation for the Scientist: Sometimes It is Hard to Publish Papers That Are Later Highly-Cited", *Social Studies of Science*, 23 (2): 342-362.
- Charmaz, Kathy (2006), *Constructing Grounded Theory* (London: Sage).
- Clarke, Caroline, David Knights ve Carol Jarvis. (2012), "A Labour of Love? Academics in Business Schools", *Scandinavian Journal of Management*, 28 (1): 5-15.
- Corley, Kevin G. ve Dennis A. Gioia (2011), "Building Theory about Theory Building: What Constitutes a Theoretical Contribution?", *Academy of Management Review*, 36 (1): 12-32.
- Courpasson, David. (2013), "On the Erosion of "Passionate Scholarship"", *Organization Studies*, 34 (9): 1243-1249.
- Daft, Richard. L. ve Arie Y. Lewin (1990), "Can Organization Studies Begin to Break Out of the Normal Science Straightjacket? An Editorial Essay", *Organization Science*, 1 (1): 1-9.
- Davis, Murray S. (1971), "That's Interesting: Towards a Phenomenology of Sociology and a Sociology of Phenomenology", *Philosophy of Social Science*, 4 (1): 309-344.
- Davis, Murray S. (1986), "'That's Classic!' The Phenomenology and Rhetoric of Successful Social Theories", *Philosophy of the Social Sciences*, 16 (3): 285-301.
- Davis, Murray S. (1999), "Aphorisms and Clichés: The Generation and Dissipation of Conceptual Charisma", *Annual Review of Sociology*, 25: 245-269.
- Ehrenreich, Barbara (2009), *Smile or Die: How Positive Thinking Fooled America & The World* (London: Granta).
- Feyerabend, Paul (1975/2010), *Against Method 4th Edition* (London: Verso).
- Flyvbjerg, Bent (2001), *Making Social Science Matter* (Cambridge: Cambridge University Press).

- Gabriel, Yiannis (2010), "Organization Studies: A Space for Ideas, Identities and Agonies", *Organization Studies*, 31 (6): 757-775.
- Grey, Christopher (2010), "Organizing Studies: Publications, Politics and Polemic", *Organization Studies*, 31 (6): 677-694.
- Judge, Timothy A., Daniel M. Cable, Amy E. Colbert ve Sara L. Rynes (2007), "What Causes a Management Article to be Cited: Article, Author, or Journal?", *Academy of Management Journal*, 50 (3): 491-506.
- Kamata, Satoshi (1973/1984), *Japan in the Passing Lane* (London: Unwin) (Çev. Tatsuru Akimoto).
- Koontz, Harold (1961), "The Management Theory Jungle", *The Journal of the Academy of Management*, 4 (3): 174-188.
- Koontz, Harold (1980), "The Management Theory Jungle Revisited", *The Academy of Management Review*, 5 (2): 175-187.
- Kilduff, Martin (2006), "Editor's Comments: Publishing Theory", *Academy of Management Review*, 31 (2): 252-255.
- Kipping, Matthias, Behlül Üsdiken ve Nuria Puig (2004), "Imitation, Tension, Hybridization: Multiple "Americanization" of Management Education in Mediterranean Europe," *Journal of Management Inquiry*, 13 (2): 98-108.
- Klein, Naomi (2000/2010), *No Logo* (New York: Picador).
- Kuhn, Thomas S. (1962/2012), *The Structure of Scientific Revolutions 50th Anniversary Edition* (Chicago: The University of Chicago Press).
- Leblebici, Hüseyin, Gerald R. Salancik, Anne Copay ve Tom King (1991), "Institutional Change and the Transformation of Interorganizational Fields: An Organizational History of the U.S. Radio Broadcasting Industry", *Administrative Science Quarterly*, 36 (3): 333-363.
- Leblebici, Hüseyin (1996), "The Act of Reviewing and Being a Reviewer", Frost, J. Peter ve M. Susan Taylor (Eds.), *Rhythms of Academic Life: Personal Accounts of Careers in Academia* (Thousand Oaks, California: Sage): 269-274.
- Locke, Karen ve Karen Golden-Biddle (1997), "Constructing Opportunities for Contribution: Structuring Intertextual Coherence and 'Problematizing' in Organizational Studies", *Academy of Management Journal*, 40 (5): 1023-1062.
- Locke, Robert ve J. C. Spender (2011), *Confronting Managerialism: How the Business Elite and Their Schools Threw Our Lives Out of Balance* (UK: Zed Books).
- Luyendijk, Joris (2015), *Swimming with Sharks: My Journey into the World of the Bankers* (London: Guardian Faber).
- March, James G. (2005), "Parochialism in the Evolution of a Research Community: The Case of Organization Studies", *Management and Organization Review*, 1 (1): 5-22.
- Maxwell, Joseph A. (2012), *Qualitative Research Design: An Interactive Approach* (Thousand Oaks, California: Sage).
- McCloskey, Deirde N. (1983), "The Rhetoric of Economics", *Journal of Economic Literature*, 21 (2): 480-517.
- Miller, Robert Lee ve John D. Brewer (2003), *The A-Z of Social Research* (London: Sage).
- Mingers, John ve Hugh Willmott (2012), "Taylorizing Business School Research: On the "One Best Way" Performative Effects of Journal Ranking Lists", *Human Relations*, 66 (8): 1051-1073.

- Nahapiet, Janine ve Sumantra Ghoshal (1998), "Social Capital, Intellectual Capital and the Organizational Advantage", *Academy of Management Review*, 23 (2): 242-266.
- Oliver, Christine (1991), "Strategic Responses to Institutional Processes", *Academy of Management Review*, 16 (1): 145-179.
- Özen, Şükrü (2001), "Türk Yönetim/Organizasyon Yazınında Yöntem Sorunu: Kongre Bildirileri Üzerine Bir İnceleme", *Doğu Akdeniz Üniversitesi Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1 (1): 89-118.
- Özen, Şükrü (2002), "Türkiye'deki Örgütler/Yönetim Araştırmalarında Törenselleşmiş Görgüçlülük Sorunu", *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2): 5-31.
- Özkal-Sayan, İpek ve Azmi Küçük (2012), "Türkiye'de Kamu Personeli İstihdamında Dönüşüm: Sağlık Bakanlığı Örneği", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67 (1): 171-203.
- Parker, Martin (2002), *Against Management* (Cambridge: Polity).
- Parker, Martin (2014), "University, Ltd: Changing a Business School", *Organization*, 21 (2): 281-292.
- Parole, Pietro Della Briotta, Raj Kumar Pan, Rumi Ghosh, Bernardo A. Huberman, Kimmo Kaski., Santo Fortunato (2015), "Attention Decay in Science", *Journal of Informetrics*, 9 (4): 734-745.
- Pfeffer, Jeffrey (1993), "Barriers to the Advance of Organizational Science: Paradigm Development as a Dependent Variable", *Academy of Management Review*, 18 (4): 599-620.
- Pfeffer, Jeffrey (2007), "A Modest Proposal: How We Might Change the Process and Product of Managerial Research", *Academy of Management Journal*, 50 (6): 1334-1345.
- Prichard, Craig (2012), "All the Lonely Papers, Where Do They All Belong?", *Organization*, 20 (1): 143-150.
- Raelin, Joseph A. (2008), "Refereeing the Game of Peer Review", *Academy of Management Learning & Education*, 7 (1): 124-129.
- Rynes, Sara L. (2005), "From the Editors: Taking Stock and Looking Ahead", *Academy of Management Journal*, 48 (1): 9-15.
- Rynes, Sara L. ve Debra L. Shapiro (2005), "Academy of Management Journal Editors' Forum - Public Policy and the Public Interest: What If We Mattered More?", *Academy of Management Journal*, 48 (6): 925-927.
- Rynes, Sara L. (2006a), "'Getting on Board' with AMJ: Balancing Quality and Innovation in the Review Process", *Academy of Management Journal*, 49 (6): 1097-1102.
- Rynes, Sara L. (2006b), "Making the Most of the Review Process: Lessons from Award-Winning Authors", *Academy of Management Journal*, 49 (2): 189-190.
- Sandberg, Jörgen ve Mats Alvesson (2010), "Ways of Constructing Research Questions: Gap-Spotting or Problematization?", *Organization*, 18 (1): 23-44.
- Sandberg, Jörgen ve Haridimos Tsoukas (2011), "Grasping the Logic of Practice: Theorizing through Practical Rationality", *Academy of Management Review*, 36 (2): 338-360.
- Starbuck, William H (2003), "Turning Lemons into Lemonade: Where is the Value in Peer Reviews?", *Journal of Management Inquiry*, 12 (4): 344-351.
- Shepherd, Dean A. ve Kathleen M. Sutcliffe (2011), "Inductive Top-Down Theorizing: A Source of New Theories of Organizations", *Academy of Management Review*, 36 (2): 361-380.

- Suddaby, Roy, Cynthia Hardy ve Quy Nguyen Huy (2011), "Introduction to Special Topic Forum: Where Are The New Theories of Organization?", *Academy of Management Review*, 36 (2): 236-246.
- Trevino, Linda K. (2008), "Editor's Comments: Why Review? Because Reviewing is a Professional Responsibility", *Academy of Management Review*, 33 (1): 8-10.
- Tsang, Eric W. K. ve Bruno S. Frey (2007), "The As-Is Journal Review Process: Let Authors Own Their Ideas", *Academy of Management Learning & Education*, 6 (1): 128-136.
- Üsdiken, Behlül ve Yorgo Pasadeos (1992), "Türkiye'de Yayınlanan Yönetimle İlgili Makalelerdeki Atıflar Üzerine Bir İnceleme", *Amme İdaresi Dergisi*, 25 (2): 107-134.
- Üsdiken, Behlül ve Yorgo Pasadeos (1993), "Türkiye'de Örgütler ve Yönetim Yazını", *Amme İdaresi Dergisi*, 26 (2): 73-93.
- Üsdiken, Behlül ve Önder Çetin (2001), "From Betriebswirtschaftslehre to Human Relations: Turkish Management Literature Before and After the Second World War", *Business History*, 43 (2): 99-124.
- Üsdiken, Behlül (2004), "Exporting Managerial Knowledge to the Outpost: Penetration of "Human Relations" into Turkish Academia, 1950-1965", *Management Learning*, 35 (3): 255-270.
- Üsdiken, Behlül ve Wasti, Arzu S. (2009), "Preaching, Teaching and Researching at the Periphery: Academic Management Literature in Turkey, 1970-1999", *Organization Studies*, 30 (10): 1063-1082.
- Walliman, Nicholas (2006), *Social Research Methods* (London: Sage).
- Weick, Karl E. (1989), "Theory Construction as Disciplined Imagination", *Academy of Management Review*, 14 (4): 516-531.
- Weick, Karl E. (1995), "What Theory Is Not, Theorizing Is", *Administrative Science Quarterly*, 40 (3): 385-390.
- Weick, Karl E. (2001), "Gapping the Relevance Bridge: Fashions Meet Fundamentals in Management Research", *British Journal of Management*, 12 (1): 71-75.
- Wellington, Jerry ve Jon Nixon (2005), "Shaping the Field: The Role of Academic Journal Editors in the Construction of education as a Field of Study", *British Journal of Sociology of Education*, 26 (5): 643-655.
- Whetten, David A. (1989), "What Constitutes a Theoretical Contribution?", *Academy of Management Review*, 14 (4): 490-495.
- Willmott, Hugh C. (2011), "Journal List Fetishism and the Perversion of Scholarship: Reactivity and the ABS List", *Organization*, 18 (4): 429-442.
- Yalçıntaş, Altuğ (2013), "The Problem of Epistemic Cost: Why Do Economists Not Change Their Minds (About the 'Coase Theorem')?", *American Journal of Economics and Sociology*, 72 (5): 1131-1157.
- Yücesan-Özdemir, Gamze (2014), *İnatçı Köstebek: Çağrı Merkezlerinde Gençlik, Sınıf ve Direniş* (İstanbul: Yordam).